

Ook OCMW-cliënten gaan naar toneel of op kamp

Kunnen deelnemen aan sociale, culturele en sportieve activiteiten wordt vandaag als een basisrecht gezien, zowel voor volwassenen als voor kinderen. Daarom stimuleert de federale overheid de toegang van kansengroepen tot allerlei sociale, culturele of sportieve initiatieven. Ze doet dat onder meer via subsidiemaatregelen op basis waarvan de OCMW's voor hun cliënten participatiebevorderende initiatieven kunnen nemen. Recent werden deze maatregelen geëvalueerd.

TEKST LODE VERMEERSCH EN ANNELOES VANDENBROUCKE BEELD ISABELLE PATEER

Sociale, culturele en sportieve participatie wordt door verschillende overheden beschouwd als een sociaal grondrecht. Zeker voor OCMW-cliënten is ze belangrijk. Zo kunnen ze af en toe even ontsnappen aan de stress en de zorgen waarmee zij voortdurend worden geconfronteerd. Deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten - en dat kan gaan van eenmalig theaterbezoek over een reeks zwemlessen tot het lidmaatschap bij een vereniging - biedt hun een mentale en fysieke time-out. Bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk kan vrijetijdsparticipatie ook kansen bieden voor individuele en sociale ontplooiing. Deelname aan groepsactiviteiten kan mensen en gezinnen uit hun isolement halen en hen helpen bij het opbouwen van een sociaal netwerk.

Om die redenen moedigt ook de federale overheid de participatie bij OCMW-cliënten aan. Voor mensen met een achtergrond van kansarmoede of financiële onzekerheid is deelname aan vrijetijdsactiviteiten immers niet vanzelfsprekend: ze zijn weinig vertrouwd met het aanbod, voelen zich onzeker, vinden er de tijd niet voor of stoten op financiële drempels.

De huidige benadering van de federale overheid verloopt via de OCMW's zelf. Die krijgen jaarlijks een bedrag ter beschikking om voor hun cliënten de drempels naar het aanbod te slechten of

om zelf activiteiten met een lage drempel te organiseren. Deze federale maatregel bestaat sinds 2003 en stelt een jaarlijkse pot van 6.656.963 euro (bedrag 2011) ter beschikking.

Weg van de klassieke bijstand

Een zinvolle vrijetijdsparticipatie stimuleren bij het cliënteel vergt een en ander van de OCMW's. Het veronderstelt vooral een holistische benadering van de cliënten. Dit gaat verder dan de voor de centra klassieke thema's als financiële hulp, schulden, juridische hulp, werk,

waarom niet alle OCMW-medewerkers het thema in dezelfde mate ter sprake brengen. Bovendien gaan er weinig OCMW's na of hun medewerkers het in dezelfde mate doen.

Toch blijkt het draagvlak voor de participatiebevorderende maatregel vrij groot. Er zijn nagenoeg geen OCMW's in België die de federale middelen die ze ter beschikking hebben, niet of niet goed inzetten. Hoe de centra de subsidies besteden, blijft wel erg verschillend en afhankelijk van de lokale situatie, de beleidskeuzes, de politieke visie en de

Voor mensen in kansarmoede of financiële onzekerheid is deelname aan vrijetijdsactiviteiten niet vanzelfsprekend: ze zijn weinig vertrouwd met het aanbod, voelen zich onzeker, vinden er de tijd niet voor of stoten op financiële drempels.

thuiszorg of wonen. De maatschappelijk werkers moeten de cliënten ook aanspreken over hun vrije tijd, hun sociaal netwerk, hun culturele interesses en de participatie van hun kinderen. Dat is niet eenvoudig. Uit de studie blijkt dat niet alle maatschappelijk werkers dat in dezelfde mate doen. De ene maatschappelijk werker heeft zelf ook meer interesse in cultuur of sport dan de andere. Ook het verschil in werkdruk verklaart

grootte van elk centrum. Zo gebruikt het ene alle middelen om proactief boekenbonnen of sport- of cultuurcheques te verspreiden, terwijl het andere enkel bijspringt wanneer een cliënt zelf een wens tot deelname uit. Opvallend is ook dat veel OCMW's nauwelijks weten hoe andere centra deze overheidsmiddelen gebruiken. Er wordt dus zelden geleerd uit de goede en slechte ervaringen van andere OCMW's.

Het OCMW kan het lidmaatschap van een sportclub of de deelname aan een jeugdkamp betalen.

Brussel 25 september Projectenmarkt lokale kinderarmoedeaanpak

Ook Vlaanderen probeert kinderarmoede te bannen. Omdat de vele goede, innovatieve projecten die al in Vlaanderen en Brussel bestaan, weinig bekend zijn, organiseert minister Ingrid Lieten een studiedag met projectenmarkt waar iedereen ervaringen kan uitwisselen en nieuwe ideeën kan opdoen.

Inschrijven is gratis maar verplicht, voor 19 september op T 02-552 70 42 of bij turquilla.debacker@vlaanderen.be met vermelding 'projectenmarkt lokale kinderarmoedeaanpak'.

Vier vijfde individuele tussenkomsten

Van alle vormen van vrijetijdsparticipatie die met de federale middelen worden ondersteund, gaat ruim vier vijfde naar

individuele tegemoetkomingen. In die gevallen neemt het OCMW de kosten over die verbonden zijn aan bijvoorbeeld een lidmaatschap of deelnamebenodigheden. We noemen de vaakst voorko-

mende: zwemabonnement, deelname aan een jeugdkamp, lidmaatschapsbijdrage voor voetbal-, gym- of fitnessclub, inschrijvingsgeld aan een kunstacademie. De individuele tussenkomsten gaan

advertentie

**DOE LIEVER
IETS ZINVOLLS,
NEEM EEN
KOFFIEPAUZE
PURO**
Fairtrade Coffee
saving the rainforest

U weet het vast: een koffiepauze is onmisbaar voor het welzijn van uw collega's. Vandaag, met Puro Fairtrade Coffee, worden koffiepauzes nóg zinvoller. Als u kiest voor Puro koffieautomaten, engageert u zich om, kopje per kopje, bij te dragen tot het verbeteren van de werkomstandigheden van de koffieproducenten in het Zuiden en meteen ook het tropisch regenwoud te beschermen tegen ontbossing.

**INFO: 0800/44 0 88
www.zinvollepaauze.be**

**FAIRTRADE
MAX HAVELAAR**

→ veelal uit van het wie-(eerst-)vraagt-die-krijgt-principe. Geïsoleerde en slecht of laat geïnformeerde cliënten zijn dus in het nadeel, terwijl net bij hen de maatregel het sterkste sociaal activerende effect zou kunnen hebben.

De meeste centra leggen een maximale tussenkomst per persoon (of per gezin) per jaar vast. Deze varieert sterk:

“ De individuele tussenkomsten gaan vaak uit van het wie-(eerst-)vraagt-die-krijgt-principe. Slecht geïnformeerde cliënten zijn dus in het nadeel terwijl de maatregelen net bij hen het sterkst sociaal activerend wouden zijn.

van 50 tot 250 euro. De vraag naar individuele ondersteuning stijgt echter op veel plaatsen zo sterk dat de OCMW's de hoogte van die individuele tussenkomst jaar na jaar verlagen. Het is de keerzijde van het succes van de maatregel: hoe meer het recht op de tussenkomst bekend raakt onder de cliënten, des te groter wordt de druk op het budget en des te moeilijker wordt het ook om voor elke cliënt de financiële participatiedrempels voldoende te milderen. Het deelnamebevorderende effect van de middelen dreigt dus af te nemen naarmate de maatregel beter bekend raakt. Op zo'n moment wordt het weer zaak prioritaire groepen af te bakenen en enkel die gericht te stimuleren.

Er zijn ook OCMW's die zelf (mee) collectieve sociale, culturele of sportieve activiteiten organiseren, maar dat komt opvallend minder voor dan de individuele ondersteuning. De organisatie van bijvoorbeeld een groepsuitstap naar de Zoo of naar een musical of van een sportdag of feest veronderstelt een sterke personeelsinzet en organisatietalent.

Vooraf voor kleine centra ligt dat moeilijk. Waar de collectieve activiteiten wel plaats vinden, is dat meestal in informele samenwerking met andere organisaties zoals lokale armenverenigingen.

OCMW's bestrijden kinderarmoede

Verbonden aan de maatregel om participatie te bevorderen, bood de federale overheid voor de jaren 2010 en 2011 een extra subsidie ter bestrijding van de armoede bij kinderen van OCMW-cliënten. Hoewel de OCMW's de aandacht voor dat thema sterk waarden en de strijd tegen kinderarmoede zelfs als een kernopdracht beschouwen, bleek het effectieve gebruik van dat budget in het startjaar 2010 wel laag (58% van de be-

schikbare middelen). Vooral Brusselse en Waalse centra gebruikten de middelen niet of niet volledig. De onderbesteding blijkt volgens de studie vooral te verklaren door de late aankondiging van de subsidie en de tijdelijkheid van de maatregel. Vooral OCMW's met ervaring in de omgang met kinderarmoede zetten de extra gelden meteen in. Dat gebeurde vooral met het oog op onderwijsondersteuning. Het grootste aandeel ging naar tussenkomsten bij schoolfacturen, boeken, maaltijden, busabonnementen en schoolreizen. De subsidies gingen verder ook naar paramedische ondersteuning (zoals orthodontie, oogartsen en opticiens) en recreatieve en ontspannende activiteiten voor kinderen (zoals sinterklaasfeesten).

Veel OCMW's werkten samen met andere organisaties voor de bestrijding van kinderarmoede, maar tegelijk zijn er weinig formele samenwerkingsverbanden voor dit thema. Informatie-uitwisseling en intervisie zijn cruciaal om OCMW's nog meer en efficiënter actie tegen kinderarmoede te doen ondernemen. Een subsidielijn op langere termijn kan hen daartoe aanzetten. ■

Lode Vermeersch en Anneloes Vandenbroucke zijn onderzoekers aan het HIVA

Proeven van participatie

Het HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving aan de universiteit van Leuven en de ULB (Université Libre de Bruxelles) voerden dit evaluatieonderzoek uit. Ze deden dat in opdracht van staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding Maggie De Block en met de steun van de federale overheidsdienst Maatschappelijke Integratie. Het onderzoek liep in het najaar van 2011. De studie baseerde zich op interviews met mensen werkzaam in OCMW's, op interviews met de koepelorganisaties van OCMW's en op analyses van cijfergegevens van de OCMW's.

Vermeersch, L., Noël, L. & Vandenbroucke, A. (2011). *Proeven van participatie. Evaluatie van de federale maatregelen ter bevordering van de sociale, culturele en sportieve participatie van OCMW-cliënten, met bijzondere aandacht voor de maatregel ter bestrijding van de kinderarmoede*. Onderzoek in opdracht van POD Maatschappelijke Integratie.

Leuven - Brussel: HIVA-KULeuven - ULB.

Download de studie op www.hiva.be